

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет геології, географії, рекреації і туризму
Спеціальність: 106. Географія
Освітньо-професійна програма «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»
Семестр: II
Форма навчання: денна
Рівень вищої освіти: магістр
Навчальна дисципліна: «Практикум з проблем регіонального розвитку»

Поточна контрольна робота

ВСЬОГО 20 балів

П. І. Б. студента _____ Група _____
Одержана кількість балів _____ Підпис викладача _____

I. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (всього 8 балів):

1. За Е. Б. Аласвим, територія (геоторія), яка за сукупністю насичуючих її елементів відрізняється від інших територій і характеризується єдністю, взаємопов'язаністю складових елементів, цілісністю, – це:

- а) ареал; в) район (регіон);
б) зона; г) полігон.

2. Організаційно-управлінською моделлю регіональної політики в Україні є:

- а) модель відносної автономності;
б) агентська модель;
- в) комбінована (взаємодіюча) модель;
г) модель нового регіоналізму.

3. Об'єктами регіональної політики є:

- а) населення;
- б) органи державної влади різних ієрархічних рівнів та органи місцевого самоврядування;
- в) територіальні спільноти;
- г) регіони.

4. Суб'єктами регіональної політики є:

- а) населення;
б) регіональні органи влади різних ієрархічних рівнів та органи місцевого самоврядування;
в) територіальні спільноти;
г) регіони.

5. За особливостями і характером дії механізму й інструментів регіональної політики виділяють 4 її види. До якого з них відноситься регіональна політика України?

- а) стимулююча; в) адаптуюча;
б) компенсуюча; г) протидіюча

6. В регіонах нового освоєння (піонерних регіонах) проводиться регіональна політика:

- а) стимулююча; в) адаптуюча;
б) компенсуюча; г) протидіюча

7. Для розвинених країн світу характерна регіональна політика:

- а) стимулююча; в) адаптуюча;
б) компенсуюча; г) протидіюча

8. Встановіть тип регіону за його визначенням: «це регіони, які раніше були високорозвиненими, але в умовах науково-технічного прогресу в результаті цілого ряду причин (низька конкурентоспроможність профілюючих галузей, руйнування виробничих зв'язків, переорієнтація розвитку економіки на інші галузі тощо), ці регіони стали відставати у своєму розвитку»:

- а) слаборозвинений регіон; в) депресивний регіон;
б) стагнуючий регіон; г) відсталий регіон.

9. Виберіть варіант, в якому в правильній послідовності розташовані одиниці простору в порядку збільшення їх складності (за Е. Б. Алаєвим):

- а) зона → ареал → район → регион;
 б) зона → ареал → район (регион);
 в) ареал → зона → район → регион;
 г) ареал → зона → район (регион).

10. У 2014 р в Україні була прийнята «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року», яка визначила теоретико-методичні основи проведення регіональної політики в

Україні на наступні 5 років, в т.ч. були зазначені 3 цілі (пріоритети) регіональної політики України. Що це за цілі? Виберіть зайвий варіант:

- а) підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
- б) територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток;
- в) ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку;
- г) підвищення якості життя населення;

11. Виберіть правильне твердження щодо регіональної політики в Україні:

- а) за механізмом реалізації виділяють наступні види регіональної політики – фінансову (допомога, пільги, штрафи, субсидії тощо), адміністративну (дозволи, заборони, заохочення тощо), інфраструктурну (спорудження доріг, ЛЕП тощо) та ін.;
- б) за засобами реалізації виділяють автоматичну, проблемну і цільову регіональну політику;
- в) автоматична регіональна політика здійснюється шляхом розподілу матеріально-технічних і фінансових ресурсів за певною (загальною для всіх) формулою;
- г) проблемна регіональна політика здійснюється шляхом виділення матеріально-технічних і фінансових ресурсів за конкретними регіонами, а цільова – за спеціальними програмами.

12. Регіональна політика в Україні заснована на ряді принципів, серед яких одним з найважливіших є принцип субсидіарності. Його сутність полягає в тому, що:

- а) розробка і реалізація регіональної політики повинні здійснюватися на основі ранжування розв'язуваних питань, виділення першочергових заходів, які мають важливе значення для регіону;
- б) регіональна політика, будучи частиною загальнодержавної та регіональної стратегії, не повинна їй суперечити. Необхідно свято дотримуватися верховенства Конституції України і законів над місцевими указами, постановами, законами, політичними рішеннями;
- в) в державі формується багаторівнева система управління, в якій на вищий рівень передаються тільки ті повноваження, які неможливо ефективно реалізувати на нижчих рівнях. Вищий рівень управління може втручатися в дії нижчого лише тоді, коли останній явно проявив свою нездатність до ефективного управління;
- г) розробка і реалізація регіональної політики, прийняття управлінських рішень здійснюються лише в тому випадку, якщо приносять соціальний, економічний і екологічний ефект регіонального розвитку.

13. Можна виділити 5 стратегічних альтернатив розвитку старопромислових регіонів і монофункціональних міст – адаптація до зовнішнього середовища, інноваційна активність, дотування і субсидування, розселення та орієнтація на сферу послуг. Визначте НЕправильну відповідність між назвою стратегічної альтернативи розвитку старопромислових регіонів і монофункціональних міст та заходами, які проводять в рамках кожної з них:

- а) *адаптація до зовнішнього середовища*: базується на сформованій галузевої спеціалізації; модернізація існуючих виробництв; орієнтація виробництва на нові ринкові ніші; виявлення «точок зростання»; зміна організаційної структури підприємств у бік більш гнучкої;
- б) *орієнтація на сферу послуг*: відмова від розвитку виробничої сфери; підтримка мономіст за допомогою державних субсидій і дотацій; «ручне» керівництво регіональним господарством; створення механізму контролю над витрачанням виділених бюджетних коштів;
- в) *розселення*: ліквідація виробництв; переселення населення в більш благополучні райони; сприяння населенню в пошуку нових робочих місць; забезпечення вихідної допомоги працівникам закритих підприємств;
- г) *інноваційна активність*: розвиток принципово нових високотехнологічних галузей; створення диверсифікованих інноваційних кластерів; розвиток науково-дослідницьких інститутів; винос важкої промисловості в передмістя; реалізація проактивної екологічної політики.

14. Регіони, у розвитку яких виникає ряд несприятливих обставин постійного або тимчасового характеру (занепад економіки, соціально-політичні та етнічні конфлікти, масштабні техногенні аварії або стихійні природні явища тощо), не здатні самостійно вирішити свої соціально-економічні проблеми (або реалізувати свій високий потенціал) і потребують активної підтримки з боку держави, – це:

- а) слаборозвинені регіони;
- б) стагнуючі регіони;
- в) відсталі регіони;
- г) проблемні регіони.

15. Це територія тривалого й активного промислового освоєння, що характеризується комплексом соціально-економіко-екологічних проблем і вимагає структурної трансформації та модернізації виробництва відповідно з новими технологічними укладами. Основна проблема регіонів такого типу – надлишок виробничих потужностей, представлених великими підприємствами із застарілими обладнанням і технологіями:

- а) слаборозвинений регіон; в) монофункціональний регіон;
б) старопромисловий регіон; г) відсталий регіон.

16. Серед проблемних регіонів виділяють слаборозвинені (відсталі) і депресивні. Ці типи регіонів мають як схожі, так і відмінні риси. Нижче наведені властивості, характерні для обох типів проблемних регіонів. Виберіть ту характеристику, яка характерна тільки для депресивних регіонів:

- а) показники соціально-економічного розвитку нижче середніх по країні, тривала стагнація або занепад економіки, занепад виробництва;
- б) низький рівень науково-технічного прогресу, технологічна відсталість;
- в) низький рівень реальних доходів населення, висока питома вага бідного населення, різке соціальне розшарування населення;
- г) в минулому – високорозвинені регіони, тому мають значний виробничий потенціал, досить розвинену інфраструктуру, якісні трудові ресурси.

17. Нижче наведені приклади проблемних регіонів світу: Рурський і Саарський в Німеччині; Верхньо-Сілезький в Польщі; Північний район, Ельзас і Лотарингія у Франції; провінція Штирія в Австрії; Південний Уельс, Ланкашир, Йоркшир, Західний Мідленд у Великобританії; Донбас і Придніпров'я в Україні; текстильні райони Центральної Росії, Кузбас, Урал; «іржавий пояс» в США, район Моравії – Сілезії в північно-східній частині Чехії і Північно-Західний район та інші. До якого типу проблемних регіонів відносяться ці регіони?

- а) слаборозвинені регіони;
б) старопромислові регіони;
в) монофункціональні регіони;
г) відсталі регіони;

18. У сучасних теоріях регіон досліджується як багатофункціональна і багатоаспектна система. Найбільшого поширення набули чотири парадигми регіону: регіон-квазідержавна, регіон-квазікорпорація, регіон-ринок (ринковий ареал), регіон-соціум. Визначте, до якої парадигми відносить наступне визначення регіону: *«регіон є великим суб'єктом власності (регіональної і муніципальної) та економічної діяльності. У зв'язку з цим регіон має управляти своєю власністю, вступати у відносини з іншими регіонами та країнами, він повинен захищати торгові марки місцевих виробників, боротися за підвищення інвестиційного та підприємницького рейтингів, за трансферти та економічні пільги і т.д., тобто регіон є учасником конкурентної боротьби на ринках товарів, капіталу, праці»*:

- а) регіон-квазідержжава; в) регіон-ринок (ринковий ареал);
б) регіон-квазікорпорація; г) регіон-соціум.

19. Сутністю якої парадигми регіону є наступне твердження: «регіон є відносно відокремленою підсистемою держави і національної економіки, який акумулюють все більше функцій і фінансових ресурсів, що раніше належали центру»:

- а) регіон-квазідержавна;
б) регіон-квазікорпорація;
в) регіон-ринок (ринковий ареал);
г) регіон-соціум.

II. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ (всього 12 балів):

1. Перерахуйте, які підходи до визначення поняття «регіон» виділяють. Дайте визначення регіону за 3-ма підходами (на вибір).
2. Перерахуйте відомі Вам теорії і концепції регіонального розвитку (не менше 10-ти). Наведіть основні положення 3-х з них (на вибір).
3. Перерахуйте моделі регіонального розвитку. Дайте стислу характеристику однієї з них (на вибір).
4. Побудуйте схему класифікації проблем регіонального розвитку за 3-4 критеріями.
5. Перерахуйте, які демографічні проблеми характерні для регіонів України. Дайте стислу характеристику однієї з них.

6. Перерахуйте, які соціальні проблеми характерні для регіонів України. Дайте стислу характеристику однієї з них.

Затверджено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства 25 серпня 2020 року, протокол № 6.

Завідувач кафедри

проф. Нємець Л. М.